

รูปแบบรายงานการใช้วิธีปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ต่อกรณีศึกษารายบุคคล

- (1) การรับแจ้งเบื้องต้น/ ขั้นตอนแรกรับ
- (2) การแสวงหาข้อเท็จจริง/ การสืบค้นข้อเท็จจริง (Fact Finding)
- (3) การประเมินสถานะของผู้ใช้บริการ (Assessment)
 - การประเมินสถานะกาย จิต สังคม (Bio-Psycho-Social Assessment)
 - การประเมินสถานะครอบครัว (Family Assessment)
 - การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
 - การประเมินความต้องการ (Needs Assessment)
- (4) การกำหนดเป้าหมายและแผนบริการ (Care Plan/ Planing)
- (5) การดำเนินงาน (Implementation)
- (6) การติดตาม ผลการดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้น ผลกระทบ (Output/ Outcome/Impact)
- (7) การส่งต่อ (Referral System)
- (8) การทำงานสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team-MDT)
- (9) การวิเคราะห์รูปแบบงานสังคมสงเคราะห์และกระบวนการทำงาน (Model/ Process)

*ปรับปรุงจากแนวทางการเขียนรายงานการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพของนักสังคมสงเคราะห์ โดย รองศาสตราจารย์อภิญญา เวชยชัย

รูปแบบรายงานการใช้วิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ต่อกรณีศึกษาแบบกลุ่ม

1. ปัญหาและความจำเป็นของการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน

กล่าวถึงความจำเป็นมาของการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนโดยอธิบายว่ากลุ่มดังกล่าวเกิดขึ้นจากสภาพปัญหา ความจำเป็น หรือแนวคิดใด เช่น ข้อเท็จจริงถึงสถานการณ์ปัญหาที่พบจากการปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย การศึกษาวิจัย การฝึกปฏิบัติ หรือจากการตอบสนองปัญหาทางสังคมของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะชีวิต ความสัมพันธ์ หรือพัฒนาศักยภาพของกลุ่มในการเผชิญปัญหาและอยู่ร่วมกันในสังคม การเขียนรายละเอียดในขั้นตอนนี้ คือ การที่นักสังคมสงเคราะห์ให้ข้อเท็จจริงถึงสถานการณ์ปัญหาตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่ม และความจำเป็นในการตัดสินใจใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนในการทำงาน

2. ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือหัวใจสำคัญของการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน โดยในหัวข้อนี้ควรอธิบายลักษณะของกลุ่ม เช่น เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ต้องขัง กลุ่มสตรี หรือกลุ่มเพื่อนนักศึกษารวมทั้งกล่าวถึงจำนวนสมาชิก ช่วงอายุ เพศ และลักษณะทางสังคมหรือเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง จากนั้นให้ระบุปัญหาและความต้องการของกลุ่มอย่างชัดเจน เช่น ขาดความรู้ ทักษะ หรือการสนับสนุนจากสังคม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม

3. แนวคิด / หลักการ / รูปแบบสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน

การดำเนินงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ควรมีพื้นฐานทางวิชาการรองรับ ในส่วนนี้จึงควรอธิบายแนวคิดหรือทฤษฎีที่เลือกใช้ เช่น แนวคิดการเสริมพลัง (Empowerment), การมีส่วนร่วมของกลุ่ม (Participation), การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior Change) หรือทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นต้น โดยเน้นว่าแนวคิดทฤษฎีเหล่านี้ช่วยส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ทั้งนี้ ควรเชื่อมโยงแนวคิดกับกิจกรรมกลุ่ม หรือวิธีการ และรูปแบบที่ใช้จริงในกระบวนการทำงานกับกลุ่มด้วย

รูปแบบรายงานการใช้วิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ต่อกรณีศึกษาแบบกลุ่ม

4.กระบวนการดำเนินงาน

การดำเนินงานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะได้ ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล ช่วงแรกคือการเตรียมการ ซึ่งหมายถึงการ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่ม การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การวางแผนกิจกรรม และการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง ช่วงที่สองคือการดำเนินกิจกรรม ซึ่ง ควรระบุว่ากิจกรรมอะไรบ้าง จัดขึ้นกี่ครั้ง ใช้เทคนิคใด และมีการจัดกลุ่มหรือมีปฏิสัมพันธ์แบบใด และช่วงสุดท้ายคือการประเมินผล อาจใช้แบบสอบถาม การสังเกต หรือการสะท้อนความคิดเห็นจากกลุ่มเพื่อประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรม และนำไปปรับปรุงในโอกาสต่อไป

5.ผลการดำเนินงาน

การสรุปผลที่เกิดขึ้นจริงจากดำเนินการ ซึ่งอาจแบ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่ม เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรม หรือความสามารถในการ ทำงานร่วมกัน และผลที่เกิดกับกลุ่มโดยรวม เช่น สัมพันธภาพ การริเริ่มกิจกรรมของกลุ่มเอง หรือการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น ทั้งนี้ควรนำเสนอผลทั้งในเชิง ปริมาณ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วม การประเมินผล และเชิงคุณภาพ เช่น ความรู้สึกของสมาชิกหรือบรรยากาศในกลุ่ม

6.วิเคราะห์สรุปบทเรียน (บทเรียนรู้/ข้อท้าทาย/ข้อเสนอแนะ)

การสะท้อนสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงาน (เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักศึกษา) ได้เรียนรู้จากกระบวนการทั้งหมด อาจเป็นทักษะที่ได้รับ ความเข้าใจในบริบทของกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาทัศนคติ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม หรือบทเรียนด้านทักษะทางสังคม ความอดทน และการปรับตัว นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาวิชาชีพหรือนำไปประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ในอนาคตได้อีกด้วย